

# KESKENY ÚT

A Karolyi Gáspár Teológiai és Missziói Intézet lapja 1999. március II. év. 5. szám



*Kezedre bízom lelkemet,  
te váltasz meg engemet,  
oh Uram, hűséges Isten.*

**Zsoltár 31:6**

**Ki a Sátán?**

**Károlyi Gáspár  
életútja**

**Imádkozol-e?**

**A keresztyének  
táncáról**

**Misszionáriusok:  
David Livingstone**

ISTEN KÖZELÉBEN

## A szabadság törvénye

*„Én az Úr, vagyok a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptomnak földéről, a szolgálat házából.”*  
2 Mózes 20:2

Az Úr mielőtt kijelentené a tíz parancsotot felkészíti népét az engedelmességre. Ebben a versben az Úr törvényhozói autoritását alapozza meg, és felsorolja mindazokat az okokat, amiért a keresztyéneknek szükséges, hogy a törvénynek engedelmeskedjenek. Isten, ezzel az előljáró beszéddel, gondoskodik törvényének fenséges voltáról, hogy az a megvetés tárgya ne lehessen. Keresztyén életünkre nézve nagyon fontos a törvény helyes megértése, hiszen az Istennel való kapcsolatunk központi részét képezi. A hívő ember életének mércéje Isten erkölcsi törvénye (a tíz parancsot), amelynek a betartása kötelező jellegű, megszegése pedig bűn. A szentség tehát nem egyéb, mint az Isten törvényének való engedelmestség. Sajnos a mai keresztyénség nem hogy értene a törvényt, és azt mint az Isten szerinti élet mércéjét tisztelné, hanem inkább megveti azt. Ha nem értjük a törvényt, akkor nem értjük a bűnt. Ha nem értjük a bűnt, akkor nem értjük a kegyelmet sem. Éppen ezért ma sokan egy olcsó kegyelemről prédikálnak.

Miért kell engedelmeskedjünk Isten törvényének?

1. Én vagyok az Úr.

Én vagyok Jehova. Isten legfenségebb nevével mutatkozik be, mint mindenható és teremő. Ő, a mindenektől független és változhatatlan Isten, minden létezőnek kútfeje. Őbenne és Őáltala van minden. Istennek joga van, hogy néked törvényt adjon, és elvárja tőled az engedelmességet, mert Ő az, aki alkotott téged. A Jehova név az Ő törvényes uralkodását fejezi ki. Kálvin mondja, hogy „ez az egy ige is eléggé Isten fenségének igája alá hajt tehát minket, mivel csodálatos dolog volna, ha annak fennhatósága alól akarnók magunkat kivonni, aki nélkül nem létezhetünk.” Isten, mint teremőnk, elvárja tőlünk, hogy törvényének engedelmeskedjünk.

2. A te Istened.

Bár elegendő lenne az első ok, Isten egy második okot is felsorol. Isten nem csak hatalmas voltát tárja elénk, hanem irántunk való szeretetét is, hiszen az egyház Isteneként mutatkozik be. A Szentírásban Isten többször is így fejezi ki kapcsolatát népével: „Én Isteneitek leszek, és ti népem lesztek.” Az Úr második okként az irántunk való szeretetét nevezi meg, amely az Úr és a köztünk kötött szövetségben nyilvánul meg. Mi keresztyének Isten szövetséges népe vagyunk, minket az Úr arra méltatott, hogy népének társaságába befogadott. Fel sem tudjuk mérni azokat az áldásokat, amelyek ebből a szövetséges viszonyból fakadnak. Van-e boldogabb nép, mint aki Istent Istének nevezheti? Ez méginkább leköteli minket, hogy Isten törvényének engedelmeskedjünk. Isten, Jézus Krisztus áldozata árán lett a mi szövetséges Istennünk. Isten az egyháznak adta a törvényt, de ez nem csak egyszerű törvény, hanem a Krisztusban kötött szövetségnek a törvénye.

3. Kihoztalak a szolgálat házából.

Isten, harmadik okként, a velünk való jótéteményét nevezi meg. A hálátlanság vétke utálatos az emberek között, de mennyivel inkább az Isten színe előtt. Isten a rabságból azért szabadított meg, hogy hálából szolgálatra kész engedelemmel tiszteljük Őt, mint szabadulásunknak szerzőjét. Isten, Krisztus tökéletes engedelmesége által szabadított meg bűneink rabságából, a hamis istentisztelet és az emberi hagyományok rabságából. Bármely keresztyén részéről hálátlanság, és Krisztus áldozatának megvetése, a szabadító Isten törvényét figyelmen kívül hagyni. Isten, a törvényt a rabságból szabadultaknak adta, így a törvény nem a rabságba való bemenetel, hanem a kijövetel. Sokan csúfolják a keresztyéneket, mondva, hogy ők rabságban vannak, mivel sok minden tiltva van nekik. A keresztyéneknek azonban tudniuk kell, hogy ezt a törvényt az adta, aki kiszabadított a rabságból. Az ember vagy Istennek szolgál vagy a Sátánnak, nincs más lehetőség. Vagy egy szerető, tökéletes Atya parancsolatai szerint élsz, vagy e bűnbe süllyedt világ parancsolatai szerint. A törvény nem rabság, hanem a szövetségbe fogadott nép szabadsága.

„Boldog ember az, aki nem jár gonoszok tanácsán, bűnösök útján meg nem áll, és csúfolódók székében nem ül; Hanem az Úr törvényében van gyönyörűsége, és az Ő törvényéről gondolkodik éjjel és nappal” (Zsoltár 1:1-2).

PÁLL Zoltán



## MIT TANÍT A BIBLIA A SÁTÁNROL?

Amikor e kérdést tárgyaljuk, hogy ki a Sátán, legtöbbször a Sátánról alkotott hamis kép megszüntetése jelenti a problémát. Annyira természetessé lett a Sátán (ördög) hamis bemutatása, hogy néha e név hallatán önkéntelen is egy hosszúfarkú, szarvas szörnyetegre gondolunk. Természetesen az a Sátán valódi célja, hogy mesebeli, nem létező figuraként legyen bemutatva, hogy nyugodtan végezhesse romboló munkáját, miközben a modern ember mosolyogva legyint, mondva, hogy ő már rég nem hisz mesékben. A Sátán döbbenetes, szomorú valóságáról azonban nem csak a világban található gonoszság tanúskodik, hanem Isten Igéje is világosan beszél róla. Két veszély fenyeget amikor a Sátánról beszélünk. Vagy nem vesszük komolyan őt és nem létezőnek tekintjük (a liberális teológia is sokat tett ezen a téren, hogy a Sátán személye mítoszszá változzon) vagy annyira komolyan vesszük, hogy mindenért őt okoljuk és felelőséget nem vállalva, beszélünk arról, hogy mennyire tehetetlenek vagyunk e hatalmas „Úr” előtt. Nos e tévedések elkerülése végett vizsgáljuk meg közelebbről ki a Sátán, hogyan munkálkodik és hogyan védekezhetünk ellene.

### 1. Ki a Sátán?

Péter apostol arról beszél, hogy „a ti ellenségeitek” az ördög. A „Sátán” héber szó azt jelenti, hogy „az ellenség”. A görög szó a „diabolos” pedig annyit tesz mint „szétdobáló” vagy „rágalmazó”. Ő az, aki folyamatosan lázad Isten ellen Isten dicsőségét magának követelve. A Sátán egy angyal, „Isten fiainak” (Jób 1:6) egyike, aki azonban elbukott az angyalok egy részével együtt. Hogy hogyan történt ez az elbukás arról nem olvashatunk a Szentírásban, hanem csak a büszkeség van említve az elbukás okaként (Ez. 28:11-19). Természetesen, a Biblia nem elégti ki a mi kíváncsiságunkat mindenben, különösen nem olyan kérdésekben amelyek kevés fontossággal bírnak a gyakorlati életünk szempontjából. Így a Sátán és a gonosz léte végső soron titok marad előttünk. A Sátán személyét teljesen megértenünk ugyancsak lehetetlen, mert ő teljes mértékben, állandóan gonosz, amit mi még a legelvetemültebb embereknél sem tapasztalunk, mert Isten általános kegyelme lehetetlenné teszi, hogy annyira gonoszak legyenek, amennyire teljes bűnös voltuk lehetővé tenné. A Biblia kijelentése alapján azonban tudjuk a Sátánról, hogy ő a gonoszság atyja aki „kezdetől fogva a bűnben leledzik” (1Jn. 3:8). Ő a kísértő aki a „világosság angyalává” (2Kor. 11:14) változtatja magát, hogy minél többeket megtéveszthessen, aki hazug és embergyilkos (Jn. 8:44). Jellemzőre a Szentírás ilyen képeket használ mint: kígyó (1Móz. 3:1), sárkány (Jel. 20:2) és ordító oroszlán (1Pt. 5:8).

Hatalma rendkívül nagy. Fizikai eseményeket irányít (Jób 1:2; 2Tessz. 2:9), hamis gondolatokat (Mt. 4:3kk.) és betegségeket képes adni. Sőt ami még szomorúbb az az, hogy az egész világ „a gonoszságban vesztegel” (1Jn. 5:19 - új ford. „a gonosz hatalmában van”), a Sátán pedig a világ fejedelme. Ennek ellenére a Sátán legyőzött ellenség, akit Jézus Krisztus legyőzött a kereszten (Jn. 12:31, Kol. 1:13; 2:15). Munkálkodása még csak ideig-óráig tart és csak azt tehet amit Isten megenged neki. Nézzük pedig a következőkben a Sátán munkálkodási módszereit.

### Azért jelent meg az Istennek Fia, hogy az ördög munkáit lerontsa.

1 János 3:8

### 2. Hogyan munkálkodik a Sátán?

Hogyan kísért a Sátán? Ravasz módon. Természetesen, személye háttérben marad miközben külső eszközként használja a világot, belső eszközként az ember bűnös természetét. Néha „ártatlan” dolgokra vagy kívánságokra hívja fel figyelmünket (1Móz. 3:6), vagy barátaink jó szándékú tanácsait használja. Alattomoságának nincsenek határai. Így, szolgál még az egyházakban is jelen vannak (Mt. 13:38), természetesen „kegyes” emberekként, vezető pozíciókban, lelkészeként, püspökökként, teológusokként. Bizonyára nem tudják ezek az emberek, hogy tanításuk az igazi keresztyénység meghamisítása, mert ők ezt modern, toleráns, liberális szemléletnek nevezik. Ez a liberalizmus, amely a Biblia tévedhetetlenségének elvetése, a főbb bibliai tanítások (eredendő bűn, hit által kegyelemből való megigazulás, a csodák valódisága, a menny és pokol léte stb.) tagadása, már rég nem keresztyénység, hanem „egy új vallás” (Machen), amely a Sátántól származik. Megdöbbenő ha belegondolunk, hogy nincs az életnek olyan területe, ahová ne tette volna be az ördög a lábát. Befurakodik legjobb dolgaink közé is: gondolkodunk cselekvés nélkül, az igazságot szeretjük anélkül, hogy az embereket is szeretnénk, könnyen lelkesedünk a hamiságért is, megőrizzük a kegyesség formáját és életünkkel tagadjuk annak erejét. A Sátán stratégiája tehát valójában abból áll, hogy mindent megtesz Isten ellen és tönkreteszi az embert. Ezért bűnre csábít, amelyet jelentéktelennek, szépnek, kíváncsúnak mutat be és mások (lehetőleg a legkiválóbb emberek bukásaival) példájával bátorít. Célja az, hogy hitetlenség, büszkeség, hamis reménységek által zavart keltsen értelmünkben, hogy ne tudjunk józanul mérlegelni és dönteni. Ha pedig mégis felismertük a veszélyt életünk egy területén és a védekezésre is készek vagyunk, akkor hirtelen teljesen más irányból fog támadni. És így megy ez napról-napra.

Mi meglankadunk, megkeseredünk, elcsüggedünk, ő azonban nem pihen hanem szüntelen támad. Mit tehetünk tehát ilyen helyzetben? Erre keressük a választ a továbbiakban.

### 3. Hogyan védekezhetünk a Sátán ellen?

Először is tudatosítjuk magunkban, hogy harcban állunk az Isten és lelkünk ellenségével. Ahhoz pedig, hogy ellenálljunk, fegyverekre van szükségünk. Isten Igéje mondja: „Öltözzétek föl az Isten minden fegyverét, hogy megállhassatok az ördögnek minden ravaszágával szemben.” (Ef. 6:11) A lelki fegyverzettről pedig ezt olvassuk: „Álljatok hát elő, körülövezvén derekatokat igazlelkűséggel, és felöltöztvén az igazságnak mellvasába, és felsarúztván lábaitokat a békesség evangéliomának készségével; mindezekhez fölvevén a hitnek pajzsát, amellyel ama gonosznak minden tüzes nyilatát megolthatjátok; az idvesség sisakját is fölvegyétek, és a Lélek kardját, amely az Istennek beszéde.” (Ef. 6:14-17) De kérdezhetné valaki: „milyen harcról beszél a Biblia, hiszen én nem érzem ennek a Sátánnak támadásait?” Szeretnélek figyelmeztetni kedves olvasó, hogy valami gond van a te életteddel, ha a Sátán nem kísért és nem zavar. Csakugyan felővezted-e derekad az igazlelkűséggel, keresed-e és kutatod-e az igazságot? Szeretnél-e megszabadulni bűneidről? Ismered-e az evangéliumot, mely szerint Isten Fia érted is adta életét, hogy megszabadítson bűneidről? Elfogadtad-e hit által ezt, és felvertezt-e magad Isten igazságával? És kész vagy-e ezt az evangéliumot másoknak is továbbadni? Ha válaszod „nem” mindezekre a kérdésekre, akkor ne csodálkozz azon, hogy nem tapasztalod a Sátán zaklatását, mert ő azt szeretné ha megmaradnál ebben az állapotban. Már maga az tény, hogy vívód bizonyos dolgok elfogadása végett, jó mert arra mutat, hogy nem vagy közömbös. A Sátán célja az, hogy ne gondolkodj, ne harcolj a gonosz ellen, és ha keresztyénnek lenni a nehezebb utat jelenti, akkor válaszd a könnyebbet. Oh mennyire nem szeretünk harcolni, mennyire kényelmesek vagyunk és mégis a mi Megváltónk követése harcra kényszerít. E harc pedig nem test és vér ellen folyik, hanem a gonosz szellemi erői ellen. Ebben a harcban pedig csak az győzedelmeskedik, aki bizalmát percről-percre megváltójába, Jézus Krisztusba veti, aki azt mondta: „bízatosok én legyőztem a világot” (vagyis azt a gonosz hatalmat mely irányítja e világot). Isten bátorítása pedig néktek szól a tévő, gyenge, de mégis a harcot vállaló keresztyéneknek:

„Józanok legyetek, vigyázatok: mert a ti ellenségeitek, az ördög, mint ordító oroszlán szerte jár, keresvén, kit elnyeljen; akinek álljatok ellen, erősek lévén a hitben” (1Pt. 5:8, 9)

BAGOLY Gyula



## Károlyi Gáspár életútja (1530?-1591)

### Nagykároly:

Nagykároly a XVI. században nagy mezőváros volt a középkori Szatmár vármegyében, kereskedelmi utak csomópontján épült. A reformáció 1540 körül jutott el ide, s az itteni földbirtokos család, a Károlyiak is mellé álltak. A család a XVII. században katolizált, de a helvét irány annyira megerősödött, hogy csak 1723-ban tudta elvenni a templomot gróf Károlyi Sándor.

Károlyi Radicsics Gáspár ebben a városban született kb. 1530 körül. A Radicsics család az 1520-as évek második felében jöhetett be mint egyedi bevándorló, hiszen nevük sehol sem szerepel. De az is lehet, hogy csak az adatok hiányoznak...

### Brassó:

Van azonban adat arra nézve, hogy Károlyi 1549-ben beiratkozott a brassói iskolába. Bottyán János fedezte fel, hogy az iskola anyakönyvében ez a név áll: „Gasparus Karoly”. Ha ez a név valóban Radicsics Gáspárt takarja, akkor az iskola legnevezetesebb diákjai közé tartozott - írja Bottyán János. A növendékek közül ismert még Alvinczi György (1536), aki unitárius hitéért Nagyarsányban vértanúhalált halt 1544-ben. Ott találjuk Laskai Jánost (1580), aki 1613-29 között baranyai püspök és Nagyfaluy György (1550) énekszerzőt is.

Nem csoda, ha az iskola ilyen diákokat nevelt, és ha vonzotta oda a magyarországi, thüringiai és szászországi tanulni vágyókat is, hiszen Erdély első protestáns iskolájában egy kis kulturális centrum működött. A Johannes Honterus alapította (1544) iskola könyvtárával és nyomdájával segítette a magasabb műveltség megszerzését. Az iskolának két része volt: az alsó fokú „kleine Schule” és a középfokú „große Schule”. Az utóbbira iratkozott be Károlyi. Az iskola első rektora Wagner Bálint volt, aki humanista műveltségével és görög tudásával az iskola diákjait méltóképpen felkészítette a wittenbergi egyetemre. Károlyi is itt szerezte kitűnő görög tudását, és itt kaphatta a melanchtoni világkép első hullámain, ha valóban ő a bejegyzett személy. Ugyanis Szabó András egyik később megjelent írásában újabb adatok birtokába jutott: élt abban a korban egy másik Károlyi Gáspár is, aki 1577-ben és 1580-ban Nagybánya város főbírája volt, és halála után (1538) fiát így említi: „néhai Károlyi Gáspár deák fia György deák.” A „deák” szó pedig azokat illette meg, akik hazai iskolázottságúak voltak. Lehet, ő volt Brassó bejegyzett diákja.

A brassói iskola is elegendő volt ahhoz, hogy diákjai papok, alsó fokú tanítók legyenek, s Wittenbergből visszatérve esperesek, püspökök vagy nagyobb iskolák rektorai lehessenek. Valószínűleg Károlyi is egy ebből az iskolából volt 1556-ig, Wittenbergbe való beiratkozásaig...

### Wittenberg:

A wittenbergi tartózkodásával kapcsolatos adatok is elég hiányosak. 1556. március 11-én iratkozott be, de hogy meddig volt ott, az is csak találgatás. Szabó András legújabb felfedezése, egy G. C. bejegyzésű 1561-es számot viselő könyv, ami Wittenbergből származik. Mivel az akkori magyar beiratkozottak között ilyen monogrammu diák nincs, lehet hogy Gasparus Caroliusé a könyv. A külföldön tanuló diákok pénzükből könyveket vásároltak és azt hazahozták. A könyvekre ráírták monogrammjukat és a bekötés évszámát. Ez a könyv egy baseli kiadvány kolligátum, s mivel Károlyi könyvtárában kellett lenni a svájci teológiáról való könyveknek is, lehetett az övé.

Wittenbergi tartózkodása jelentős nyomokat hagyott gondolkodásán és életművén. A lutheri-melanchtoni egyetemen kapta ugyanis történelmi világnézetét, amely a Két könyv című munkájában tükröződik. Itt oktatták héberre olyan jeles professzorok, mint Johannes Forster, Johannes Burgenhausen és Paul Eber, aminek a fordításkor veszi hasznát. Ha valóban járt Strassbourghban, akkor együtt lehetett Illosvai Benedekkel, későbbi tálliai lutheránus prédikátorral, Szikszai Fabricius Balázssal, Huszti Imrével, Sibolti Demeterrel, valamint Mágocsy Andrással (leendő patrónusa). 1562-ben tért haza, s akkor írta a Két Könyv című művét Szatmár várában.

### Gönc első papja:

... 1563-ban jött Károlyi papnak Göncre, Dobó István birtokára. A város maga a XVI. Században Abaúj vármegye második legnagyobb települése Kassa után. Eredetileg német lakosságú, de elmagyarosodott. Egyházi téren már a reformáció előtt is jelentős volt. Első magyar protestáns prédikátora Bencédi Székely István reformátor, író...

A következő években Töketerében (1564) azonban Károlyi már a helvét irány vezéralakja Thüri Farkas (rektor) mellett. Perényi és Alaghy (lutheránus földbirtokosok) birtokairól a helvét irány nagyjainak, Kopácsi Istvánnak és Thüri Farkas Pálnak távozni kellett, ezért az új feladatok Károlyira és Mohi Ferencre, a szikszai prédikátorra vártak...

1564-ben a császári udvar felsőmagyarországi főkapitánya a lutheránus Schwendi Lázár (1522-1584) lett, aki 3 évi itt tartózkodása idején a „tatárjárással” (1566) együtt elősegítette a vidék nagyarányú pusztulását, növelve a Habsburg területeket. Az egyházszervezés kétféle harcra a lutheránusok és az antitrinitáriusok ellen és a helvét irány végső győzelme az 1566-os gönci zsinatnak köszönhető. Az ádáz harc a tisztáninnen az antitrinitáriusok ellen egészen 1568-ig, a kassai zsinatig folyt, amiben Károlynak jelentős szerepe volt...

Magánéletéről is kevés adatunk van. Első feleségéről semmit sem tudunk, második felesége Őze Demeter özvegye, Garai Anna volt Tokajból. Négy gyermekük született. Az 1586-os pestisjárvány idején meghalt három gyermeke és a felesége is, csak Kata nevű lánya maradt meg. Kb. 58 éves korában újra megnősült, Szóts Anna kassai leányt vette el, akitől Anna nevű lánya született.

Valószínűleg már gönci tartózkodása idején dolgozott a Biblia lefordításán.

### Tállya:

Zoványi szerint 1584. áprilisában, a lelkészválasztások leggyakrabban előforduló idején ment Göncről Tállyra. Ezt egy általa hitelesnek tartott adat bizonyítja, miszerint 1584. május 3-án egy Újhelyi nevezetű pásztor volt Göncnek, ugyanakkor egy másik iratban 1584. március 28-án még gönci prédikátornak vallja magát Károlyi...

Szabó András említi egy érdekes esetet Károlyival kapcsolatban tálliai tartózkodása idejéből. 1584. júliusában két diákot körtelepáson kaptak a csöszök, és az egyiket úgy megsebesítették, hogy az belehalt sérüléseibe. Károlyi az eseten felindulva azt kérte a tarcali bírótól, hogy a halálos ítélet végrehajtása végett adja át a gyilkost. De az csak a szepesi kamara és a tokaji tisztartó engedélye után tehette meg. Ezen Károlyi annyira felháborodott, hogy megtiltotta a tarcali prédikátornak az egyházi cselekmények elvégzését, sőt a szomszédos prédikátoroknak is megtiltotta a tarcaliaknak való szolgálatot.

A szepesi kamara erre feljelentette Ernő főhercegnél 1584. szept. 8-án. Végül is a halálos ítéletet a csöszön végrehajtották, de Ernő főhercegnek a kiátkozásért Károlyira kirótt büntetését Mágocsy Gáspár Károlynak nem hajtotta végre.

### Újra Göncön:

Amikor Károlyi visszakerült Göncre (1587), az ottani iskola Pelei János rektorsága alatt igen nagy hírnévre tett szert. A Wittenbergben is járt rektor a később Bibliát fordító Károlyi nagy vonzerőt gyakorolt az iskolára.

Az iskolát Gönc első protestáns prédikátora, Bencédi Székely István szervezte újjá. Károlyi idejében a vidéki gimnáziumok között első helyet foglalt el azáltal, hogy a latin, görög és bölcsészlet mellett rektorai még a hittudományokat is előadták. Még a híres szikszói és miskolci iskoláknak is fölébe emelkedett. Később csökkent a jelentősége, de a kollégiumokra jól felkészítette diákjait. Itt tanult a zsoltárfordító Szenci Molnár Albert is.

Károlyi itt fejezte be a Biblia fordítását és végezte a nyomtatás lektori munkáját is 1590-ig.

1591 nyarán, valószínűleg betegség miatt, hivatalát letette, s Gönci István lépett a helyére 1591. augusztus 18-án. 1591 utolsó napjaiban halt meg azzal a megnyugtató érzéssel, hogy élete célját elérte: a magyar nép anyanyelvén olvashatja Isten szent ígését, hogy azáltal megtérhessen.

(Részletek Bak Zsuzsanna Károlyi Gáspár élete és munkássága című művéből)



## J. C. Ryle: IMÁDKOZOL-E?

### SZEMÉLYES KAPCSOLAT AZ ÉLŐ ISTENNEL

Azért kérdezem tőled, hogy szoktál-e imádkozni, mert semmit sem hanyagolnak el annyira, mint a személyes imádságot.

A személyes imádság az Isten és lelkünk közötti láthatatlan személyes kapcsolatok egyike, s ezért került azon dolgok közé, melyekről az emberek úgy vélik, elhanyagolhatják, nem érdemes foglalkozni vele. Úgy vélem, ezer és ezer olyan ember van, aki soha egy szót sem mondott ki imádság gyanánt. Esznek, isznak, alszanak, felkelnek, elmenniük dolgozni, hazatérni. Isten levegőjét lélegzik. Isten napját látják. Isten földjén járnak. Isten kegyelmét élvezik. Testük halandó. Ítélet vagy örökkévalóság áll előttük. De Istennel sohasem beszélnek. Úgy élnek, mint pusztuló állatok. Úgy járnak-kelnek, mint lélek nélküli teremtmények. Egy szavuk sincs. Ahhoz, akinek a kezében van testük-lelkük és minden dolguk, akinek a szájából majd egykoron meghallják az örök érvényű ítéletet. Milyen ijesztőnek tűnik ez; de ismerd csak meg az emberi titkokat, s rájössz, mennyire nyilvánvaló.

Úgy vélem, hogy még többen vannak azok, akiknek imádsága nem több üres formánál, nem több szavak szüntelen ismételtetésénél, anélkül hogy eszükbe jutna csak egyszer is, hogy mit mondanak. Vannak, akik gyermekkorukban hallott mondatokat ismételtetnek, vannak, akik beírják azzal, hogy gyorsan lehadarják a Hiszekegyet, megfélemlítve arról, hogy egyetlen kérés sincs benne. Mások a miatyánkot is elmondják, de a legcsekélyebb mértékben sem kívánják, hogy a Miatyánk nagy-nagy kérései meg is valósuljanak.

És sokan - helyes formákat alkalmaznak - csak lefekvés után mormolják el imáikat, vagy reggel, miközben mosakodnak vagy öltözködnek. Az ember arra gondol, amire akar; de ebben ne bízz, mert Isten világosságában ez még nem imádkozás. Azok a szavak, amelyek nem szívből fakadnak, lelkünk számára ugyanúgy hasztalanok, mint a szegény pogányok dobverése bálványaik előtt. Ahol nincs szív, foroghat a nyelv, mint a motolla, Istennek nincs mit meghallgatnia, mert ott nincs imádság. Saul, úgy hiszem, már a damaszkuszi úti találkozás előtt is nagyon sokat imádkozott. De csak miután összetört a szíve, csak azután szólt így az Úr: „Ő imádkozik.” Meglep? Figyeld meg, s rájössz rögtön, hogy az igazságról beszélnek.

Elfelejtetted volna azt, hogy mennyire nem természetes, ha valaki imádkozik? Az emberi természet Isten ellen harcol. Az emberi szív kívánságai elszakítanak Istentől, és semmi közük nincs Hozzá. Az ember nem szeretetet érez, amikor Istenre gondol, hanem félelmet. Hát miért is imádkozna, ha fogalma sincs arról, hogy bűnös, ha nem érzi, hogy lelki szükségletei vannak, ha nem hisz a láthatatlan dolgokban, ha nem vágyik szent és mennyei dolgok után? Az emberek döntő többsége sejti ezt, de érezni nem érez semmit. A tömeg a széles úton jár. Ez tagadhatatlan. Ezért merem állítani, hogy csak kevesen imádkoznak. Elfelejtetted volna, hogy mostanában nem divat imádkozni? Részben azért, mert sokan félnek a megszégyenüléstől. Sokan vannak, akik hamarabb dühbe gurulnak, vagy feladnak minden reményt, mintsem hogy

nyilvánosság előtt elismernék, hogy szeretnek imádkozni. És milyen sokan vannak, akik, ha egy idegennel kerülnek egy szobába, imádság nélkül térnek nyugovóra. Jól öltözni, színházba járni, okosnak és érdekesnek lenni, mindez divat, de imádkozni nem. Ez tagadhatatlan. Hogy lenne általános az a készség, amelyet oly sokan szégyellnek megvallani. Úgy vélem nagyon kevesen imádkoznak.

Elfelejtetted volna, hogy sokan milyen életet élnek? Valóban elhihetjük, hogy az emberek szüntelen harcolnak a bűn ellen, holott azt látjuk, hogy nyakig elmerülnek benne? Feltételezhetjük-e, hogy elhatárolják magukat a világtól, miközben teljesen kiszolgálják a világi vágyakat, és azoknak élnek? Gondolhatjuk-e, hogy valóban Isten kegyelméért könyörögnek, hogy szolgálhassák Őt, amikor a legcsekélyebb nyomát sem látjuk annak, hogy szolgálnának is?

Sajnos nem így van; napnál világosabb, hogy az emberek nagy többsége soha nem kér Istentől semmit, vagy nem tud mit kérni, amikor kérne, s ez ugyanannyi, mintha nem kérne semmit. Az imádság és bűn nem fér meg ugyanabban a szívben. Vagy az imádság pusztítja el a bűnt, vagy a bűn fojtja meg az imádságot. Ez vitathatatlan. Látom, hogyan élnek az emberek. Úgy vélem nagyon kevesen imádkoznak.

Elgondolkoztál-e már azon, hogy sokan milyen halállal halnak meg? Ó, a halál közelébe érve, hányan meg hányan állnak úgy Isten elé, mint idegenek. Sajnos, nemcsak az evangéliumot nem ismerik, de az ővele való beszéd erejére sincs szükségük.

Úgyetlenül és féltékeny közelítenek Hozzá, mintha valami teljesen ismeretlen dolgot kellene csinálni. Mintha előbb be kellene ajánlani őket Istennél, mert soha azelőtt nem beszéltek Vele. Emlékszem egy asszonyra, aki azt akarta, hogy halálos ágyánál látogassa meg egy lelkész. Azt kívánta, hogy a lelkész imádkozzon érte. Amikor a lelkész megkérdezte, miért imádkozzon, ez az asszony képtelen volt bármit is mondani. Semmit sem tudott megnevezni, amit a lelkész Isten elé vihetett volna imádságában. Kiderült, nem akart mást, csak azt, hogy a lelkész mondjon el egy szokványos imádságot.

Nagyon jól értem ezt. A halálos ágyon nagy titkok derülnek ki. Sosem felejttem el, hogy mit láttam beteg és haldokló emberek mellett állva. S ez is megerősít abban, hogy nagyon kevesen imádkoznak.

Nem látok a szívedbe. Nem ismerem lelki életed történetét. De a Biblia és mindaz, amit a világban tapasztalok, meggyőzött arról, nem tehetek föl fontosabb kérdést, mint azt, amit már feltettem: Szoktál-e imádkozni?

### Bátorítás imádkozásra

Azért is kérdezem tőled, hogy szoktál-e imádkozni, mert az imádságra nagy bátorítást kaptunk. Isten minden lehetőséget megad arra, hogy imádkozzunk, még akkor is, ha éppen csak tervezgeti azt az ember. Önála minden készen áll. Minden feltétel megvan rá. Nincsenek akadályok. Nincsenek megoldatlan kérdések, kibogozatlan bonyodalmak. Aki nem imádkozik, nincs mivel mentegesse magát.

Van egy út, amelyen bárki - legyen bármilyen bűnös is - elindulhat Istenhez, az Atyához. Ezt az utat Jézus Krisztus nyitotta meg áldozatával, értünk elszenvedett kereszthalálával. Isten szentsége és igazsága immár nem ijesztheti el a bűnöst, nem tarthatja vissza őt.

(folytatás a 6. oldalon)





## A keresztyének táncáról

Amikor Heródes születésnapján lakomát adott főembereinek, vezéreinek és Galilea előkelőségeinek, ennek a Heródiásnak leánya bement és táncolt; nagyon megtetszett Heródesnek és a vendégeknek. A király azt mondta a leánynak: Kérj, amit akarsz, és megadom neked. Meg is esküdött neki: Bármint kérész, megadom neked, még ha az országomnak felét kéred is. (Márk 6:21-23)

Régi szokás az emberek között, hogy esztendőben egyszer, mikor születésének napja vagy annak a szentnek napja, kinek nevét viselte, eljött, akkor lakodalmat szerzett barátainak, miképpen most is sokan ezt a szokást megtartják: nem is gonoszolhatjuk pedig ezt mindenestől fogva, holott csak azért is jó, hogy valamennyiszer arra a napra jutunk, az arra int, hogy Istennek hálát adjunk, hogy minket e világra adott és hogy azon Isten ajándékából immár sok esztendőt békével és egészségben mulattuk (töltöttük) el. Annakutána arra is emlékeztet, mely haszontalanul és mennyi sok gonoszságban mulattuk (töltöttük) legyen pedig el az Istentől nekünk adott időket. Végezetül hogy életünket annak az Istennek gondviselésére bizzuk ezután is, sőt hogy egész életünket nevének tisztességére és népének előmenetelére költjük és igazgassuk. Erre való volna azért most is a NATALITUM-nak celebrálása; de nem lehet soha semmi olyan tiszta és szent dolog, amit e világ a gonoszságával meg ne rútitana. Innét van, hogy ritkán láttunk olyan lakodalmat, amelyben sok Isten ellen való gonoszság nem találtatik. Így lesz azért, hogy amivel jól és Isten tisztességére kell élniök az embereknek, azzal gonoszul élnek és azt ártalmassá teszik maguknak, amivel hasznokra élhettek volna. Mint arról nyilván példa Heródes király lakodalma.

Először a gonosz erkölcsű anyának példáját tekintsük meg Heródes feleségében, mert nem elégszik meg saját bujaságával, hanem leányát is hasonlónak teszi, hogy amilyen maga, olyan legyen a leánya is. Efféle anyák nagyon sokan most is vannak. Mert ilyenek azok, akik fiukat-leányukat kicsinységüktől fogva kevélységre, bujaságra, táncolásra, széllel való kuritolásra (széjjel kőszálásra), szitokra, hamis esküvésre, lopásra, részegségekre és minden egyéb fajtalanságra tanítják és szoktatják, kikben ha látják, hogy igen tudósok, örülnek rajta és vígan dicsekednek is vele. Így azért még kicsiny korában megrontják és a veszedelemre készítik azokat, kiknek javokra és üdvösségükre kell igyekezniök. Nagy ajándék azért Istentől, akiknek jámbor, istenfélő szülei vannak, kiktől minden jót tanulhatnak, hogy aztán boldog életet élhessenek.

A leányban először orcátlanságot találunk, hogy mint a király előtt és az ország főnépei előtt nem szégyellte táncolását, mégpedig magának oly nagy bujasággal való hordozásával, hogy az undok, tisztátalan embernek az ő táncra kedves lehetne, kinek semmi nem kellett, hanem csak bujaságnak szolgált. Mondhatnád: Honnan volt benne

ilyen orcátlanság? Onnét volt, hogy kicsinységétől fogva anyjának tanításából azt megszokta. Továbbá, hogy a tánc akkor immár minden nemzetre kiáradt és a szokás azt is, ami önmagában rút volna, széppé tette, hogy rútság benne ne látszanék lenni. Ez az oka, hogy nem szégyenlette, mert amit az ember szépnak-jónak ítél, nem szégyenli azt bárki előtt is cselekedni. Ha ennek a táncnak gyümölcsét meggondolod, sokkal különb értelemben lesz, mert először a királyt újabban való bujaságra indította, aki, hogy Heródiás éktelen szerelmével nem érezte volna szívét gerjedezni, soha neki olyan nagy ígéretet nem tett, hogy országának felét neki adja. Másodszor a királlyal még a tisztét is elfelejteti, mikor arra hajta, hogy országának felét neki ígérje. Mert hol lehet éktelenebb dolog és mi lehetne, ami a királyi tiszttel és méltósággal inkább ellenkezik, mint az, hogy az országot-birodalmat egy hitvány leánynak adja, akinek sem ideje, sem embersége az országlásra nem volt. Tovább ami még ezeknél is nagyobb: Isten drága edényének, Keresztelő Jánosnak méltatlan halála is ebből a táncból esett.

Miért kell ezeket megtanulni? Hogy ezekből a mostani emberek táncairól is ítéletet tudjunk tenni. Ennek pedig szükséges is lenni, mert látjuk, mely igen az emberek között eláradt ez az éktelen játék annyira, hogy valamely lakodalomban nem táncolhatnak, azt lakodalomnak sem tartják, hanem táncra indulnak; pedig aki efféle elelőtt nem látott, azt tudná, hogy mind megdühödtek és megbolondultak. Mégis találtatik olyan nemcsak a tudatlan parasztemberek között, hanem ugyan szinte a tanítók között is, aki ezt nem szégyenli oltalmazni és az ördög ilyen skólájának építésében nem szánja erejét hiába elkölteni.

Soha jámbor, istenfélő emberek, akiknek példáját kellene követnünk, nem táncoltak soha semmi lakodalomban. Honnan jött hát, ha a jámborok nem éltek vele? A pogány, istentelen, bálványozó emberektől, akiknek soha semmi ceremóniájuk és semmi áldozatra való gyülekezetük nem volt, amelyben nem szoktak és nem táncoltak volna az ördög indításából, kinek minden efféle Isteni hamis tisztelet és bálványozás úgy kedves, hogyha minden lator-sággal és egyéb okatlan testi kívánsággal teljes lesz. A pogányoknak ezt a szokását követték Izrael fiai is a pusztában, amikor Áron a borjú előtt áldozván leült a nép enni, inni és felkelt játszódni. Im érted, honnan támadt a tánc, tudniillik nem Isten szerzéséből, sem nem a szent emberek példájából, hanem a pogány, bálványozó, hitetlen emberek bolondságának a követéséből, akiknek példáját követni szemérem (szégyen) azoknak, akiknél Isten törvénye és igéje nagyon világosan prédikáltatik és magyaráztatik.

A tánc undok volta megtetszik sok dologból, amelyet benne látunk, de főképpen a táncoló személyek állapotából. Mert hol lehet éktelenebb dolog az asszonyi állatnál, avagy leányszónál, mint mikor mindenki előtt a férfiak kezére mennek, magukat fogdosztatják és hordoztatják, holott az asszonyi állatoknak nagy szemérmeseknek kellene lenniök és a férfiak tekintetére is el kellene pirulniök,

nemhogy nagy orcátlannal azokkal együtt kellene nyájaskodniök és karjaikban kellene táncolniök. Ismét a férfiunál is hol lehet nagyobb arcátlanság, mint a más feleségét, leányát fogdosni, tapogatni, idestova hurcolni? Sőt ezekben ugyan válogatni, ezekkel mindenki szeme láttára nagy bujasággal suttozni, vigyorgni és – amint Isten Jer. 5-ben mondja – felebarátjának feleségére nyeríteni. De miért, hogy ezekkel keveset gondolnak azok, akik minden szemérmét elhagytak és az emberségből kivetkőztek.

A keresztyén embernek táncolni nem szabad. Először, mert ellenkezik Szent Pál parancsával, aki azt parancsolja 1. Thes. 5-ben, hogy ne csak a bűntől távoztassuk el magunkat, hanem a bűn képétől vagy ábrázatától is, azaz valamiben valami bűn és gonoszság láttatnék lenni. Másodszor azért nem szabad, mert a tánc bűn. Bűnt pedig nem szabad szántsándékból cselekedni. Hogy pedig bűn, megtetszik Szent Pál regulájából, Róm. 14: Valami hitből nincs, bűn az. Harmadszor azért nem szabad, mert ellenkezik a keresztyének hivatásával és tisztével. Mert Krisztus Urunk azt parancsolja, hogy magunkat megtagadjuk, keresztjét felvegyük és úgy kövessük, Mát. 16. Negyedszer, mert a részegséggel mindenkor együttjár. Azért minthogy nem szabad részeskedni, így nem szabad táncolni sem. Ötödször nem szabad, mert a keresztyén embernek nemcsak a bűntől kell magát megtartóztatni, hanem a bűnre való alkalmatosságtól is el kell távoztatni. A tánc pedig igen nagy alkalmatosság a bűnre, mert az embert gonosz kívánságra gerjeszti; nemcsak azt, aki járja, hanem aki nézi is. Hatodszor és utószor, mert a régi keresztyén tanító doktorok is soha nem javallották, hanem inkább tiltották. Bizonyosságok számtalanok találtatnak a doktorok írásában annyira, hogy az időnkbelieknek bizonyosságokat előszámlálni nem szükséges, főképp holott naponként azokat olvassák és látják; a tudós embereknek milyen értelmök és ítéletök legyen e dolog felől, e mostaniaknak is, akiknek írását a keresztyén világ becsüli és kedveli. Ezek közül fő a híres, neves Calvinus János, aki mily nagy ellensége volt a táncnak, írásai, főképpen pedig barátaihoz egy-néhány írt episztólája megbizonyítják. A magyar nemzetből való bölcs emberek közül pedig a meghalt, Krisztus Jézus szentelt vitéze Szegedi István, kit tisztesség okáért nevezünk, mily erős rontója volt az éktelen játéknak, mind írása, mind élő tanítványai bizonyítják.

Itt kitetszik az emberi természetnek visszafordult és romlott volta, aminek jele az, hogy az undok, ártalmas és veszedelmes dolgokra semmi költségeket nem szánják, az isteni és idvességes dolgokra pedig csuda mily nehezen adnak is. Mi azért igen vigyázzunk az ördög, e világ és testünk kívánságai ellen, életünket Isten igéje és akarata szerint rendelve, hogy mindezek ellen békességben maradván Isten országának örökségét bírassuk Jézus Krisztus által, kinek az Atyával és a Szent Lélekkel legyen dicsőség mindörökké. Ámen.

Decsi Gáspár prédikációja – XVI. század



(folytatás a negyedik oldalról)

Csak hagyj, hogy a bűnösök Istenhez kiáltsanak Jézus nevében, engedd, hogy Jézus megváltó vérére hivatkozzanak, és megtalálják Istent a kegyelem királyi székén, megtalálják Őt, aki kész meghallgatni őket. Imádságainkról sohasem hiányozhat egy peccsét: Jézus neve. E névvel nyugodtan elindulhat Istenhez bárki, és bizalommal könyöröghet Hozzá. Isten kész arra, hogy meghallgassa. Gondolj erre. Nem bátorítás ez?

Van egy szószóló és közbenjáró, aki csak arra vár, hogy Isten elé tárhassa azoknak az imáit, akik őáltala mennek az Atyához. Ez a szószóló Jézus Krisztus. Ő illatosítja meg imádságainkat mindenható közbenjárásának tömjénével. Úgy illatosítja meg, hogy imádságaink mint jóillatú áldozatok mennek Isten királyi széke elé. Amilyen üresek, szegényesek imáink önmagukban, olyan hathatóságok és erősek azok a mi Főpapunk kezében. Az a csekk, amelyről hiányzik a hitelesítő kézjegy, csak egy hasznavehetetlen papírdarab. De egy pár vonásnyi aláírás máris óriási értékűvé teszi. Ádám nyomorult utódjának imádsága önmagában ugyancsak gyöngécske dolog, de mihelyt érvényesítette Jézus keze, rendkívül értékesé lett. Volt egy római ügyvéd, aki ragaszkodott ahhoz, hogy mindig nyitva legyenek házának kapui, hogy bármikor fogadhassa azt a római polgárt, aki segítségért menne hozzá. Éppen így van nyitva Jézus füle is mindazok kiáltása előtt, akik kegyelemért és irgalomért könyörögnek. Az Ő küldetése az, hogy segítsen rajtuk. Örül, ha imádkozunk. Gondolj erre. Nem bátorítás ez?

A Szentlélek mindig kész megerősíteni minket, ha imádkozunk, ha Istennel akarunk beszélni. Nem kell hát elcsüggednünk és a kétségbe esnünk, ha mondanivalónkkal küszködünk. A Lélek a szavakkal is megajándékoz, ha segítségért fordulunk hozzá. Az Úr népének imádságait az Úr Leleke ihleti; az Úr népének imádságai a Szentlélek munkája, aki mint a kegyelem és az esedezés Leleke lakozik bennünk. Bizony, Isten népe jogosan reméli, hogy meghallgatja őt az Úr. Nemcsak azért, mert imádkozik, hanem azért is, mert imádságait a Szentlélek teszi hathatóssá. Gondolj erre, kedves olvasó. Hát nem bátorítás ez?!

Mindent felülmúló és mindennél drágább ígéreteket kaptak azok, akik imádkoztak. Vajon mire gondolt az Úr Jézus, amikor ezeket mondta:

„Kérjétek és adatik néktek; keressetek és találtok; zörgessetek és megnyitvatik néktek.

Mert aki kér, mind kap, és aki keres, talál, és a zörgetőknek megnyitvatik” (Máté 7:7-8).

„Akármit kértek majd az én nevemben, megcselekszem azt, hogy dicsőíttessék az Atya a Fiúban. Ha valamit kértek az én nevemben, megcselekszem azt” (János 14: 13-14).

Vajon mire gondolt az Úr, amikor példázatot mondott az éjszakai barátról és a kitartó özvegyasszonyról (Lukács 11:5-10; 18:1-8)? Gondold végig ezeket a példázatokat. Ha ez nem a imádságra való bátorítás, akkor ezek az ígék semmit sem érnek.

(folytatjuk)

## Új sorozat indul

**Balassi Bálint:**

### EGY LENGYEL ÉNEK

Áldj meg minket Úristen az te jóvoltodból,  
Világosíts meg minket irgalmasságodból  
Orcád világosságával, lelkek ajándékával,  
Hogy élünkben ez földön járjunk igazsággal.

Engedd ezt minekünk kegyelmes Istenünk,  
Hogy mindnyájan téged igazán esmérjünk,  
Hadd az kicsiny hitükkel együtt örvendezzünk,  
Mikor megítélsz uram, kegyelmezz meg minekünk.

Ne tántorodjunk mi el soha uram tőled,  
Ne kételkedhessünk is többé már felőled,  
Nyughassék meg mi lelkünk igaz hittel benned,  
Vallhassunk mindenkben urunknak csak téged.

No azért dicsérjük most felszóval az urot,  
Mert lám csak ő viseli mindenütt gondunkot,  
Uram, az te nevedben áldd meg szolgálóidat,  
Kiért viszontag mi is dicsérjünk fiadot.

A műholdas televízióadók jóvoltából naponta élvezhetjük a jobbnál jobb sorozatfilmeket. Ha elérkezik a kedvenc sorozatunk kezdési időpontja, hamar félretesszük minden más elfoglaltságot, és igyekszünk mindent megtenni annak érdekében, hogy semmi se vonja el a figyelmünket kedvenceink életének eseményeiről. A sorozatok sikerességének látványa arra ösztönzött bennünket, hogy egy új érdekesítő és kivételesen hasznos sorozat beindítását szorgalmazzuk. A sorozat címe: „Rendszeres Biblia-olvasás.” Napi 20-30 percről van szó, tehát a többihez viszonyítva kevesebb időtől foszt meg. Az előkészületek hasonló módon történjenek, mint más sorozatok esetében, teremtsünk meg minden körülményt arra, hogy semmi ne zavarja meg e sorozat élvezését. Az eddigi sorozatok azt bizonyítják, hogy mindezt nem nehéz elérni. Kezds előtt kérjük Istent, hogy Ő tegy áldottá és gyümölcsözővé a bibliaolvasást, hogy legalább annyira bele tudjuk élni magunkat, mint a televízióban látottakba. Eltérően az eddigiektől, a legérdekesebb részeket nem fogja reklám megszakítani, és nem is kell abbahagyni, amikor épp a legjobban beleéljük magunkat. Az eddig megjelent sorozatok közül ez a leghosszabb, eltarthat évtizedekig, és ha megértjük, akkor az idő teltevel egyre jobban meg is szeretjük.

### BIBLIAISMERETI KÉRDÉSEK

1. Ki volt az a két ember, aki megpróbálta megakadályozni Jeruzsálem kőfalainak újjáépítését?
2. Milyen rokonságban állt Eszter Márdokeussal?
3. Miért öletett meg Heródes minden két évnél fiatalabb gyermeket?
4. Hány embert őrzött meg magának Isten, akik nem hajtottak térdet a Baálnak?
5. Kik mentek a sírhoz, hogy Jézus testét megkenjék illatos kenetekkel?
6. Mi a bűn zsoldja?

(válaszok a 8. oldalon)



## DAVID LIVINGSTONE, AFRIKA APOSTOLA

Átszelve Afrikát keresztül-kasul. 1813. március 19-én született egy ötgyermekes család második gyermekeként. Szülei hívő keresztények voltak, akik becsületes munkával tettek bizonyosságot Jézus Krisztusról. Az édesapa pontosságra és tiszteletre nevelte gyermekeit.

David jól tanult. 9 évesen megtanulta kívülről a 119. zsoltárt, melynek 176 verse van. Lelkipásztora ekkor egy Újszövetséggel ajándékozta meg. Már 10 évesen egy szövőgyárban dolgozott. A fizetéséből vett magának egy latin nyelvkönyvet. A 14 órás munkaidő mellett arra is szakított időt, hogy tanuljon.

1830-ban, 17 évesen, esti tanulmányai után, beiratkozott a Glasgow-i egyetem teológia és orvosi szakára. 20 évesen értette meg, hogy ő egy bűnös és Jézus Krisztus áldozata nélkül elkárhozik. Ekkor átadta életét Krisztusnak. Egyetemi tanulmányai alatt úgy érezte, hogy el kell menjen Kinába misszionálni. Ebben az időben tört ki az ópiumháború Kinában, ezért a Londoni Missziós Társaság nem engedte ki Livingstone-t.

Isten Robert Maffat afrikai misszionáriust juttatotta előlé. Maffat 23 év munka után érkezett Angliába és előadást tartott az ottani szükségletekről. Előadása - melyben arról számolt be, hogy egy reggel száz afrikai falut számolt össze, ahol még nem járt misszionárius - felgyújtotta Livingstone szívét. 1840 novemberében megkapta orvosi diplomáját és másnap útnak indult Dél-Afrikába. 1841 júliusában érkezett meg Betsua-földre. A partraszállást számos nehézség követte. Nem ismerte a törzsek nyelveit és a búrokkal is összetűzésbe került. Livingstone azért ment Afrikába, hogy az evangéliumot hirdesse. A búrok azonban nem hitték abban, hogy a négereknek is van lelke. Úgy tekintették őket, mint valami állatokat.

1843-ban Mabotsában indított missziót. Akkoriban nem voltak Afrikában útjelző táblák, sőt még utak sem. A dzsungelen és sivatagon kellett átvágják magukat, küzdve a trópusi esővel és a maláriával. Livingstone arra törekedett, hogy minél több helyre elvigye az evangéliumot. Újabb és újabb helyeket keresett fel, ahol még nem járt fehér ember. Nyomában gyülekeztek alakultak bennszülött igehirdetőkkel. Orvosságot adott és gyógyított. Megtanította a bennszülötteket az egészséges táplálkozásra.

Amikor Mabotsába ment, Sechele, az egyik törzsfő haraggal fogadta, amiért nem látogatta meg rögtön megérkezésekor. Amikor Sechele fia beteg lett, Livingstone meggyógyította. Ezzel elült a törzsfő haragja, sőt megnyílt a szíve az evangélium iránt. Egy dolgot nem akart elhagyni: a háremét. Livingstone a Szentírás alapján bemutatta neki, hogy a poligámia bűn. Miután Sechele ezt belátta, Livingstone megkeresztelte.

1845-ben Livingstone feleségül vette Maffat leányát, Máriát. Mária jól ismerte Afrikát, hiszen ott nőtt fel. Hatalmas segítsége volt Davidnak.

1849-ben északra indult Igét hirdetni. Családjával együtt nekivágtak a Kalahári-sivatagnak. 360 km-rel a cél előtt vissza kellett forduljanak. Hazaérkezve hírlap adta az Angol Királyi Földrajz Társaságnak a Ngami tó felfedezését. A kommunista sajtó úgy mutatta be Livingstone-t, mint az imperializmus előőrset.

1850-ben újra útra kelt. Családjával ment, de vissza kellett forduljanak, mert két fia maláriás lett. Itt szülte a felesége a negyedik gyermeküket, aki nem élt csak hat hetet. Ezen az úton fedezte fel Livingstone a Zambézi folyót.

1851-ben indult harmadszor Sebituané-hoz és ezúttal meg is érkezett. Ebben az évben született az ötödik gyermekük. A sivatagban elfogyott a vizük. Strucc tojásokat kerestek és azokat itták.

1852-ben feleségét és gyermekeit északra küldte, hogy később ő is követi őket. Hazatérve Kurumanba, házuikat feldúlva találta. A búrok megtámadták a bennszülötteket és Livingstone-t is meg akarták ölni.

Szétépték a könyveit, összetörték bútorait és műszereit, elvitték orvosságait, melyeket a malária betegsége miatt kellett szednie. Most már eggyel több oka volt, hogy északra menjen. 2240 km-t tett meg.

1853-ban egy másik nehéz útra kelt Loanda felé. Útközben 31-szer támadta meg a hidegrázás. Mire megérkezett Loandába csont és bőr volt. Az ottani portugálok vették gondozásukba. 1856-ban érkezett Quilimane-be, Afrika keleti partjára. Ő volt az első európai, aki átszelve a kontinenst egyik partjától a másikig. Számára a földrajzi felfedezések másodlagosak voltak. A Királyi Földrajz Társaság legnagyobb kitüntetését, az aranyérmet, adományozta neki.

1856-ban, tizenöt év nehéz munka után hazament Angliába, hogy

láss a feleségét és gyermekeit. Rengeteg előadást tartott. Az egyik egyetemen a hitetlen diákok azt tervezték, hogy kigúnyolják. Amikor azonban meglátták kiégett arcát, az oroszlanfogak által szétzúzott vállát, egyszerre elnémultak. Egy olyan ember állt előttük, aki feladta az életét. Livingstone így fejezte be beszédét: „Most visszamegyek. De el szeretném mondani, hogy ami megtartott a nehézségek, a megpróbáltatások és az egyedüllét között, ezek a szavak voltak: Ime, Én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.”

1858-ban visszament Afrikába. Még Quilimane-ban megtudta, hogy a Missziói Társaság nem finanszírozza tovább. Istenre bízta az anyagi támogatást. Anglia konzuljaként tért vissza Afrikába. Állami fizetést kapott és tovább végezhetett minden munkáját.

1862-ben meghalt a felesége. 1865-ben végleg visszatért Afrikába, és ugyanebben az évben felfedezte a Tanganika és a Moero tavakat. Őt évig semmit sem lehetett róla hallani. A New-York Herald elküldte H. M. Stanley riportert, hogy kutassa fel Livingstone-t. 1871. november 10-én talált rá a Tanganika tó mellett Ujji-ban. Stanley sok élelmet vitt és éppen erre volt a legnagyobb szükség. Mikor elindult Livingstone után, akkor hitetlen, minden hájjal megkent újságíró volt. Ő mondta: „úgy mentem Afrikába, mint a legnagyobb ateista. De ott egy hosszú gondolkodási idő következett. Ott láttam egy öregembert, távol a civilizációtól, és feltettem magamnak a kérdést: Mi készítette arra, hogy ott üljön? Hónapok múlva felfedeztem, hogy örömmel hallgatom őt és csodálom, ahogyan betölti a Biblia szavait: 'Hagyjatok el mindent és kövessetek Engem.' Lassan-lassan az ő szeretete ragályos lett. Látva az ő szelídségét és lángolását megtertem, pedig ő nem akart megtéríteni.” Később Stanley folytatta Livingstone felfedező munkáját.

1873-ban, erejétől elhagyva, a betegségek és az utazások miatt már nem bírt járni. Hűsége tanítványai szállították. Víz nem ihattak, mert a nagy esőzések miatt minden meg volt mérgezve. 1873. április 29-én értek egy faluhoz. Lefektették. Kettlen elmentek aludni, míg egy őrségben maradt. Hamarosan ő is elaludt a fáradtságtól.

Reggel mikor az őr bement Livingstone-hoz, térdelve találta az ágya előtt. Hozzá közeledve észrevette, hogy imádság közben hazaköltözött Megváltójához.

Két tanítványa kivette a szívét és elásták egy fa alatt. Szíve Afrikáért dobogott és úgy gondolták, hogy ott is kell maradjon. Testét preparálták és elindultak vele a keleti part felé. A világ leghosszabb temetési menete következett. A törzsek, mikor értesültek Livingstone haláláról, elindultak még egyszer látni őt. Zanzibárig vitték. Az út kilenc hónapig tartott. Itt feltették egy hajóra. Temetése 1874. április 18-án volt. Egy ország tisztelgett előtte. Testét a Westminster Katedrálisba helyezték, ahová Anglia királyai vannak temetve.

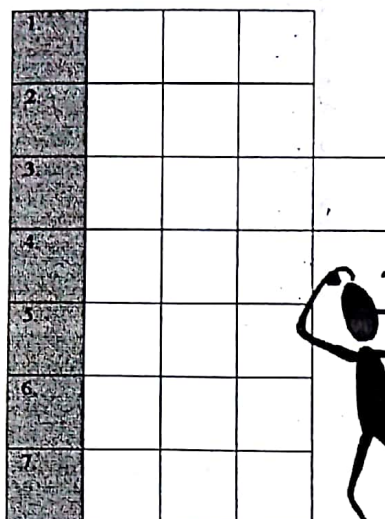
David Livingstone egész életében Istent szolgálta és Őt akarta követni. Életét neki adta. Szíve érette és teremtményeiért dobogott. A Te szíved kiért dobog?

CURCUBET Gábor





## Fejtörő gyermekeknek!



Ha helyesen kitöltöd a vízszintes sorokat, és összeolvasod a beárnyékolt merőleges sort, akkor egy bibliai személy nevét fogod megkapni. Ha elolvasod a zárójelben lévő bibliai részeket, akkor könnyebben megtalálod a helyes választ.

1. Ádám és Éva második fia, akit testvére meggyilkolt. (1Mózes 4)
2. Illés prófeta ellenfeleinek az istene. (2Királyok 17)
3. Szolgálóleány Márk anyjának házában. (Ap. Cs. 12)
4. Sámuel prófeta édesanyjának a neve. (1Sámuel 1-2)
5. Amit a zsidók bánatukban magukra szórtak. (Eszter 4)
6. Az első ember neve. (1Mózes 1-2)
7. Jézus tanítványa, az Alfeus fia. (Márk 2)



## Heti szolgálati alkalmak

**Barót (067/377-369)**  
csütörtök, 19.00 bibliaóra  
vasárnap, 17.00 istentisztelet

**Brassó (068/183-559)**  
hétfő, 18.00 felnőtt bibliaóra  
szerda, 18.00 imaközösség, beszélgetés  
péntek, 16.00 gyermek-bibliaóra  
szombat, 17.00 ifjúsági bibliaóra  
vasárnap, 11.00 istentisztelet  
17.00 gyülekezeti bibliaóra

**Kézdivásárhely (094/307-550)**  
péntek, 18.00 bibliaóra  
vasárnap, 9.30 istentisztelet

**Marosvásárhely (094/253-430)**  
Csütörtök, 17.00 bibliaóra  
vasárnap, 10.00 istentisztelet  
18.00 bibliaóra

**Miskolc (0036/46/412-558)**  
vasárnap, 10.00 istentisztelet  
17.00 istentisztelet

**Rava (Neaia 21)**  
vasárnap, 11.00 istentisztelet  
14.00 istentisztelet

**Szamosújvár (092/459-594)**  
csütörtök, 18.00 bibliaóra  
vasárnap, 11.00 istentisztelet  
15.00 bibliaóra

**Szék (Sic 261)**  
szerda, 18.00 bibliaóra  
péntek, 18.00 bibliaóra  
szombat, 11.00 gyermek-bibliaóra  
20.00 fiatal házaspár bibliaórája  
vasárnap, 11.00 istentisztelet  
16.00 áhítat

**Szováta (065/577-592)**  
vasárnap, 10.00 istentisztelet  
16.00 gyermek-bibliaóra  
17.00 felnőtt bibliaóra

## FELVÉTELIZŐK FIGYELMÉBE!

A Károlyi Gáspár Teológiai és Missziói Intézet lehetőséget kínál az Intézet előzetes megismeréséhez azok számára, akik a következő tanévben szeretnének felvételizni. Az érdeklődők akár három napig részt vehetnek az előadásokon, áhítatokon. Megismerkedhetnek a tanárokkal, diákokkal, valamint a Károlyi Intézet tanítási alapelveivel, kollégiumi életével.

Érdeklődni és jelentkezni az iskola címén lehet, levélben, telefonon, faxon vagy drótpostán.

### Válaszok a bibliaismereti kérdésekre

1. Tóbiás és Szanballat (Nehémiás 4:7-8).
2. Márdokeus Eszter nagybátyja volt (Eszter 2:7).
3. Mert félt a zsidók királyától (Máté 2:2-3).
4. Hétezret (1Királyok 19:18).
5. Mária Magdaléna, Mária, a Jakab anyja, és Salome (Márk 16:1).
6. Halál (Róma 6:23)

## VÁRJUK A BESZÁMOLÓKAT A MISSZIÓI MEZŐKRŐL!

Kedves szolgatársaink, olvasóink! A Keskény Út várja szolgálatotokkal kapcsolatos írásaitokat, hirtelket. Ha egyszerűen csak el szeretné mondani a nyilvánosság előtt, hogyan találkozott Megváltó Jézussal, azt is megírhatod. Ne feledd, a keresztyén újságírás is egy szolgálati forma!

Keskény Út

# KESKENY ÚT

*A Károlyi Gáspár Teológiai és Missziói Intézet havonta megjelenő lapja*

---

**Felölős szerkesztő: PALL Zoltán**  
**Cím:** Brassó, 2200-Ro. Zizimulur u. 35; Bl.10, sc.B, ap.7  
**Tel:** 068/183-559. **E-mail:** pall@deuroconsult.ro  
**A KGIMI címe:** Miskolc, Kartács u. 11, 3527-H  
**Tel/Fax:** 46/412-558. **E-mail:** KGIMI@mail.mafav.hu